

مقایسه نگرش دانشجویان روان‌شناسی ورزشی با دیگر گرایش‌های روان- شناسی نسبت به رشته تحصیلی خود

سودابه محمدی^۱، رخساره بادامی^۲، فرزانه تقیان^۳

تاریخ دریافت: ۹۳/۱/۳۱ تاریخ پذیرش: ۹۳/۳/۲۷

چکیده

هدف از انجام پژوهش حاضر، مقایسه نگرش دانشجویان روان‌شناسی ورزشی با دیگر گرایش‌های روان‌شناسی نسبت به رشته تحصیلی خود بود. نمونه آماری این پژوهش را ۱۵۴ دانشجوی کارشناسی ارشد روان‌شناسی ورزشی، روان‌شناسی عمومی، و روان‌شناسی صنعتی دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوراسگان اصفهان تشکیل می‌دادند. ابزار پژوهش، پرسش‌نامه پژوهشگر ساخته بود. این پرسش‌نامه، دارای دو بخش ویژگی‌های جمعیت‌شناختی، و نگرش نسبت به رشته تحصیلی بود. روایی محتوایی این ابزار، توسط ۸ نفر از متخصصان گروه روان‌شناسی و تربیت‌بدنی احراز گردید. ضریب پایایی این پرسش‌نامه، ۰/۸ به دست آمد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها، از آزمون تحلیل واریانس تک‌عاملی، آزمون تعقیبی شفه، و تی مستقل استفاده شد. یافته‌ها نشان داد که نگرش نسبت به رشته تحصیلی در دانشجویان روان‌شناسی ورزشی، منفی‌تر از نگرش دانشجویان روان‌شناسی عمومی است. نگرش نسبت به رشته تحصیلی در دانشجویان ترم‌های بالاتر، و دانشجویان با رشته‌های مرتبط، منفی‌تر از نگرش دانشجویان ترم‌های پایین‌تر، و دانشجویان با رشته‌های غیرمرتبط بود.

کلیدواژه‌ها: نگرش، رشته تحصیلی، روان‌شناسی ورزشی.

Comparing Sports Psychology Students' Attitudes Towards Their Field of Study with Other Psychology Students'

Soudabeh Mohammadi, Rokhsareh Badami, and Farzaneh Taghian

Abstract

The present research aims to compare the attitudes of sport psychology university students towards their field of study with those of other trends in psychology. The statistical sample consisted of 154 MA students in Sports Psychology, General Psychology, Industrial Psychology in Islamic Azad University, Isfahan branch. The instrument of the study was a researcher-made questionnaire which included two sections: demographic characteristics and attitude towards of study. The face validity and content validity of this instrument were established by eight experts from department of psychology and physical education. One-way ANOVA, Scheffé post hoc test, and independent samples t-test were used for the data analysis. The results showed that the attitude towards field of study was more negative among the sport psychology university students than the general psychology university students. The attitude towards field of study among the students in higher semesters and students in related fields was more negative than among the students in lower semester and students in non-related fields.

Keywords: attitude, field of study, sport psychology.

۱. دانشجوی روان‌شناسی ورزشی دانشگاه آزاد اسلامی واحد اصفهان (خوراسگان)

۲. استادیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد اصفهان (خوراسگان) (نویسنده مسئول) Email: rokhsareh.badami@gmail.com

۳. دانشیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد اصفهان (خوراسگان)

مقدمه

امروزه، روان‌شناسی ورزش بیشتر از گذشته محبوبیت یافته است. متخصصان روان‌شناسی ورزش در بیش از ۷۰ کشور مختلف، و بیشتر در آمریکای شمالی، و اروپا مشغول به کار هستند. طی دهه گذشته، تکاپوی علمی بزرگی در آمریکای لاتین، آسیا، و آفریقا در حیطه روان‌شناسی ورزش رخ داده (واینبرگ و گلد، ۲۰۱۱؛ ترجمه واعظ‌موسوی و همکاران، ۱۳۹۲، ص ۲۵) که کشور ما نیز، از آن مستثنا نبوده است.

در ایران، تا چند سال اخیر، علاقه‌مندان به رشته روان‌شناسی ورزش ناگزیر بودند به کشورهای دیگر سفر کنند تا بتوانند در رشته تحصیلی موردعلاقه خود مطالعه نمایند. اما اکنون به همت متخصصان ورزش کشور، تعدادی از دانشگاه‌های داخلی، در این رشته دانشجو می‌پذیرند. این موضوع، باعث سرازیر شدن سیل عظیمی از دانشجویان علاقه‌مند به سمت این رشته شده است. تا چندی پیش، ایران از کمبود متخصصان روان‌شناس ورزش رنج می‌برد؛ اما خوشبختانه در آینده‌ای نه‌چندان دور، فارغ‌التحصیلان زیادی در این رشته خواهد داشت. با این وجود این فارغ‌التحصیلان زمانی می‌توانند نقش مؤثری در پیشبرد اهداف این رشته داشته باشند که برای مطالعه و پژوهش وقت زیادی را صرف کنند. یکی از عواملی که می‌تواند بر انگیزه دانشجویان تأثیر بگذارد و آن‌ها را تشویق به مطالعه و پژوهش کند، نگرش مثبتی است که دانشجویان نسبت به رشته تحصیلی خود دارند (ریچاردسون^۱، ۲۰۱۰؛ کینگ و هنگ^۲، ۲۰۱۱؛ و احمدی و زرگر، ۱۳۸۷، ص ۱۲).

نگرش، نوعی آمادگی ذهنی است که با تجربه شکل می‌گیرد و تأثیر مستقیمی بر واکنش افراد نسبت به موضوعات و موقعیت‌های مربوط به نگرش، دارد

(کریمی، ۱۳۷۹). به عبارت دیگر، نگرش، شامل افکار و ایده‌های فرد است که تحت تأثیر حقایق، دانش، و عقاید شکل گرفته است. این افکار و ایده‌ها، بر احساسات و هیجانات فرد تأثیر می‌گذارند و چگونگی رفتار فرد را در ارتباط با آن موضوع، رقم می‌زنند (تیلور، پیلا، و سیرز^۳، ۲۰۰۳، به نقل از ترکان و کجیاف، ص ۵۰).

مطالعات بسیاری نگرش دانشجویان رشته‌های مختلف را نسبت به رشته تحصیلی‌شان سنجیده‌اند (کاشی‌تراش اصفهانی، صمدی، تقی‌زاده، و محمدی، ۱۳۸۸، ص ۳۳۲). به عنوان مثال، ناتان^۴ و همکاران (۲۰۰۸)، به بررسی نگرش دانشجویان دندانپزشکی پرداختند. شرکت‌کنندگان این مطالعه، ۱۵۲ دانشجوی دانشگاه نوادا بودند. ۶۸ درصد آن‌ها بیان کردند که از زمان دبیرستان، تصمیم به انتخاب این رشته گرفته‌اند. ریچاردسون (۲۰۱۰)، مطالعه‌ای روی دانشجویان رشته گردشگری و مهمان‌داری مقطع کارشناسی کشور استرالیا انجام داد و نگرش آن‌ها را نسبت به رشته خود سنجید. نتایج حاکی از این بود که بیش از ۵۰ درصد از دانشجویان به فکر مشاغل خارج از رشته تحصیلی خود بودند و فقط ۳۸ درصد ادعا کردند پس از فارغ‌التحصیلی در همین رشته فعالیت خواهند نمود. کینگ و هنگ (۲۰۱۱)، نگرش و درک شغلی ۸۱ دانشجوی مدیریت بازی مقطع کارشناسی را سنجیدند. با اینکه دانشجویان نگرشی خنثی داشتند، اما اکثریت گفته بودند که قصد دارند در این رشته فعالیت کنند. اساتید، و داشتن سابقه کار مرتبط با بازی، بیشترین تأثیر را در نگرش مثبت دانشجویان داشتند. شعیری و پویازاده (۱۳۸۳) در پژوهشی، نگرش دانشجویان گرایش‌های مختلف رشته الهیات و معارف اسلامی را نسبت به رشته تحصیلی‌شان سنجیدند. یافته‌های پژوهش، بیانگر نگرش منفی دانشجویان نسبت به رشته تحصیلی‌شان

1. Weinberg & Gould
2. Richardson
3. King & Hang

4. Taylor, Peplau, & Sears
3. Nathan

شده بود (احمدی و زرگر، ۱۳۸۷، ص ۱۱). نگرش منفی دانشجویان، زنگ خطری است که مسئولین باید به آن توجه کنند؛ زیرا نگرش تعیین‌کننده رفتار است (کریمی، ۱۳۷۹). بنابراین، به نظر می‌رسد مطالعه عواملی که در شکل‌گیری نگرش دانشجویان نسبت به رشته تحصیلی‌شان تأثیر دارد، بسیار حائز اهمیت است. باتوجه به مطالب مذکور، هدف از این مطالعه، سنجش نگرش دانشجویان روان‌شناسی ورزشی نسبت به رشته تحصیلی خود، و مقایسه نگرش آن‌ها با دیگر گرایش‌های روان‌شناسی بود. دلیل مقایسه این بود که گرایش‌های دیگر، قدمت بیشتری در ایران دارند، دارای نظام هستند و می‌توانند مجوز کار داشته باشند ولی دانشجویان روان‌شناسی ورزشی، هنوز از این امتیازات برخوردار نشده‌اند. همچنین، برای به‌دست‌آوردن اطلاعات دقیق‌تر، ویژگی‌های جمعیت‌شناختی گروه نمونه نیز مد نظر قرار گرفت. از این رو، هدف دیگر این پژوهش، مقایسه نگرش دانشجویان باتوجه به ویژگی‌های جمعیت‌شناختی آن‌ها بود.

روش پژوهش

این مطالعه، پیمایشی - مقطعی بود که در آن، نگرشی که دانشجویان کارشناسی ارشد روان‌شناسی ورزشی نسبت به رشته تحصیلی خود داشتند، با نگرش دانشجویان گرایش‌های دیگر روان‌شناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوراسگان اصفهان (روان‌شناسی عمومی، و روان‌شناسی صنعتی) مقایسه شد.

شرکت‌کنندگان

جامعه آماری این پژوهش را ۳۹۲ دانشجوی کارشناسی ارشد (۱۵۱ دانشجوی روان‌شناسی ورزشی، ۱۵۳ دانشجوی روان‌شناسی عمومی، و ۸۸ دانشجوی روان‌شناسی صنعتی) دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوراسگان اصفهان تشکیل می‌دادند. حجم نمونه، ۱۵۴ دانشجو (۶۲ دانشجوی روان‌شناسی ورزشی، ۶۰

بود. بالاترین نگرش منفی آن‌ها نسبت به منابع، متون درسی، جو، و قواعد حاکم بر دانشکده بود. حاجیان و نصیری (۱۳۸۴)، نگرش ۲۰۰ دانشجوی پزشکی دانشگاه بابل را نسبت به رشته تحصیلی، و آینده شغلی‌شان سنجیدند. اکثر دانشجویان با علاقه و به‌خاطر موقعیت اجتماعی به این رشته روی آورده بودند. اما نگرش آن‌ها نسبت به سال‌های اولیه ورود به دانشگاه، در جهت منفی تغییر کرده بود و ۷۹ درصد آن‌ها از نبود امنیت شغلی شکایت داشتند. حاجیان و نصیری (۱۳۸۴)، عواملی مانند جنس، وضعیت تأهل، و سطح درآمد خانواده را نیز مد نظر قرار دادند. یافته‌ها آشکار کرد که نگرش افراد مجرد و متأهل، و دانشجویان با سطح درآمد مختلف با یکدیگر تفاوتی ندارد. اما نگرش دانشجویان مرد، مثبت‌تر از نگرش دانشجویان زن بود. هدایتی و همکاران، نگرش ۱۴۰ دانشجوی دندانپزشکی دانشگاه شیراز را نسبت به رشته تحصیلی‌شان سنجیدند. یافته‌ها نشان داد که دانشجویان به رشته تحصیلی‌شان علاقه دارند؛ اما در مورد آینده شغلی‌شان، نگران هستند (هدایتی، سیفی، حکمت‌فر، و بدخش، ۱۳۹۱، ص ۱۷۶). در مطالعه دیگری که نگرش ۳۰۰ دانشجوی پزشکی دانشگاه قزوین نسبت به رشته تحصیلی‌شان سنجیده شد، یافته‌ها نشان دادند که ۲۵ درصد این دانشجویان، علاقه‌ای به ادامه تحصیل در رشته پزشکی ندارند (باریکانی، آفاقی، ۲۰۱۲، ص ۱۷۶).

مرور پژوهش‌های انجام‌شده در خصوص نگرش دانشجویان نسبت به رشته تحصیلی خود، حاکی از این است که نگرش تعداد قابل‌توجهی از دانشجویان نسبت به رشته تحصیلی‌شان مثبت نیست (باریکانی و همکاران، ۲۰۱۲، ص ۱۷۹؛ و قلعه‌نوی و رجالی، ۱۳۹۲، ص ۵۴۱). قبول‌نشدن در رشته موردنظر، کاربردی‌نبودن درس، و جذابیت نداشتن مطالب درسی، از جمله عواملی بودند که باعث شکل‌گیری نگرش منفی دانشجویان نسبت به رشته تحصیلی‌شان

دانشجوی روان‌شناسی عمومی، و ۳۱ دانشجوی روان‌شناسی صنعتی-سازمانی) برآورد شد که این تعداد به صورت تصادفی و طبقه‌ای انتخاب شدند.

ابزار اندازه‌گیری

ابزار پژوهش، پرسش‌نامه پژوهشگر ساخته بود. این پرسش‌نامه، شامل دو بخش بود؛ بخش اول، شامل ویژگی‌های جمعیت‌شناختی بود و بخش دوم، نگرش نسبت به رشته تحصیلی را می‌سنجید و در مقیاس پنج درجه‌ای لیکرت، از کاملاً موافقم تا کاملاً مخالفم، تنظیم شده بود. به منظور سنجش روایی محتوایی، از ضریب نسبی روایی محتوا^۱ استفاده شد. برای تعیین ضریب نسبی روایی محتوا، هشت نفر از متخصصان گروه روان‌شناسی و تربیت‌بدنی نظر خود را در مورد هر گویه، بر اساس طیف سه قسمتی «گویه مورد تأیید است»، «با اصطلاح، مناسب است»، و «گویه مناسب نیست» اعلام نمودند. برای تعیین ضریب نسبی روایی محتوایی، از فرمول زیر استفاده شد (الش، ۱۹۷۵). در این فرمول، π_E تعداد متخصصانی است که به گزینه «گویه مورد تأیید است» پاسخ داده‌اند و N تعداد کل متخصصان است. اگر مقدار محاسبه شده از مقدار جدول بزرگتر باشد، روایی محتوایی آن گویه پذیرفته می‌شود.

$$CVR = \frac{\pi_E - \frac{N}{2}}{\frac{N}{2}}$$

براین اساس، هفت گویه از ۲۸ گویه مربوط به سنجش نگرش نسبت به رشته تحصیلی که ضریب لازم را به دست نیاوردند، حذف شدند. گویه‌های حذف شده عبارت بودند از:

۱. در کشور من، دید مناسبی نسبت به این رشته تحصیلی وجود ندارد.
۲. محتوای دروس، مشکل است.
۳. رشته تحصیلی من، در زیرمجموعه مناسبی از

- رشته‌ها برای ادامه تحصیل قرار دارد.
۴. من توانایی کافی عملی در مورد رشته‌ام را دارم.
۵. من نمی‌توانم از عهده مشکلات این رشته برآیم.
۶. از انتخاب این رشته تحصیلی راضی هستم.
۷. ترجیح می‌دهم روان‌شناسی در حاشیه زندگی من قرار بگیرد.

متخصصان، مقیاس پنج درجه‌ای لیکرت را مناسب دانستند؛ اما، متذکر شدند که بهتر است به جای واژه میانی «نظری ندارم»، واژه «تا حدودی» گذاشته شود. بنابراین، واژه «تا حدودی» جایگزین واژه «نظری ندارم» شد. بنابه نظر آنان، تعدادی از سؤال‌ها باید تغییر می‌یافتند تا برای پرسش‌نامه مناسب می‌شدند. در نتیجه، این تغییرات طبق نظر متخصصان انجام شد. به عنوان مثال، در ابتدا بسیاری از گویه‌ها منفی بودند که طبق نظر متخصصان به مثبت تغییر یافتند و در نهایت، روایی محتوایی پرسش‌نامه با جمع‌بندی از نظر متخصصان مربوطه احراز گردید. ضریب پایایی پرسش‌نامه نیز ۰/۸ به دست آمد.

روش گردآوری داده‌ها

روش گردآوری داده‌ها، شامل جمع‌آوری پاسخ‌های ارائه شده به پرسش‌نامه پژوهش بود. پژوهشگر با رفتن به محل، و پس از ارائه توضیحات لازم در مورد هدف‌های پژوهش، از دانشجویان خواست که پرسش‌نامه را پر کنند.

روش‌های آماری

تجزیه و تحلیل داده‌های حاصل از این پژوهش، در دو سطح آمار توصیفی و استنباطی انجام شد. در بخش آمار توصیفی، شاخص‌های آماری میانگین، و انحراف معیار گزارش گردید. در بخش آمار استنباطی، از آزمون واریانس تک‌عاملی، آزمون تعقیبی شفه، و آزمون تی استفاده شد.

1. Content Validity Ratio
2. Lawshe

یافته‌ها

دانشجویان سه گرایش کارشناسی ارشد را نسبت به

جدول ۱، شاخص‌های آماری مربوط به نگرش رشته تحصیلی خود نشان می‌دهد.

جدول ۱. میانگین و انحراف معیار نگرش نسبت به رشته تحصیلی

رشته تحصیلی	نگرش نسبت به رشته تحصیلی	
	میانگین	انحراف معیار
روان‌شناسی ورزشی	۶۳/۲۴	۱۲/۱۷
روان‌شناسی عمومی	۶۸/۸۷	۹/۱۶
روان‌شناسی صنعتی	۶۷/۸۴	۱۰/۲۱
کل	۶۶/۳۹	۱۰/۹۳

در جدول ۲، شاخص‌های آماری مربوط به گویه‌های مختلف نگرش دانشجویان نسبت به رشته تحصیلی خود خلاصه شده است.

جدول ۲. شاخص‌های آماری مربوط به نگرش دانشجویان نسبت به رشته تحصیلی در گویه‌های مختلف

ردیف	گویه	گروه	میانگین
۱	جامعه نسبت به رشته تحصیلی‌ام خوش بین است.	روان‌شناسی ورزشی	۳/۶۵±۱/۳۴
		روان‌شناسی عمومی	۳/۹۵±۱/۳۸
		روان‌شناسی صنعتی	۳/۱۹±۱/۶۵
		روان‌شناسی ورزشی	۴/۴۷±۱/۹۴
۲	به رشته تحصیلی‌ام، علاقه دارم (رجالی و همکاران، ۱۳۸۹).	روان‌شناسی عمومی	۴/۵۴±۱/۰۵
		روان‌شناسی صنعتی	۴/۱۰±۱/۹۱
		روان‌شناسی ورزشی	۳/۱۰±۱/۶۹
۳	این رشته در کشور من بالارزش است (رجالی و همکاران، ۱۳۸۹).	روان‌شناسی عمومی	۳/۷۰±۱/۳۷
		روان‌شناسی صنعتی	۲/۹۷±۱/۸۲
		روان‌شناسی ورزشی	۳/۱۰±۱/۵۲
۴	محتوای درسی رشته تحصیلی من مناسب است.	روان‌شناسی عمومی	۳/۵۲±۱/۵۱
		روان‌شناسی صنعتی	۲/۹۷±۱/۸۲
		روان‌شناسی ورزشی	۲/۶۵±۱/۴۷
۵	سیستم آموزشی دانشگاه مشوق و محرک دانشجویان این رشته است.	روان‌شناسی عمومی	۲/۷۰±۱/۶۹
		روان‌شناسی صنعتی	۳/۲۵±۱/۵۶
		روان‌شناسی ورزشی	۲/۳۲±۱/۳۹
۶	بین تعداد دانشجو و اعضای هیئت علمی تناسب وجود دارد (رجالی و همکاران، ۱۳۸۹).	روان‌شناسی عمومی	۲/۵۷±۱/۳۹
		روان‌شناسی صنعتی	۳/۰۶±۱/۶۲
		روان‌شناسی ورزشی	۳/۲۱±۱/۴۶
۷	اساتید رشته‌ام توانایی علمی خوبی دارند (رجالی و همکاران، ۱۳۸۹).	روان‌شناسی عمومی	۳/۵۹±۱/۵۵
		روان‌شناسی صنعتی	۴/۱۶±۱/۶۹
		روان‌شناسی ورزشی	۲/۶۵±۱/۶۳
۸	اساتید این رشته، دروس را به صورت کاربردی به ما آموخته‌اند.	روان‌شناسی عمومی	۲/۷۷±۱/۶۵

ردیف	گویه	گروه	میانگین
۹	توانایی علمی من برای رشته‌ام کافیست.	روان‌شناسی صنعتی	۳/۱۶±/۱۸۶
		روان‌شناسی ورزشی	۳/۰۲±/۱۵۸
		روان‌شناسی عمومی	۳/۱۴±/۱۵۰
۱۰	احساس می‌کنم رشته تحصیلی‌ام برای افراد جامعه ناشناخته است.	روان‌شناسی صنعتی	۳/۵۰±/۲۰۱
		روان‌شناسی ورزشی	۲/۱۵±/۱۴۱
		روان‌شناسی عمومی	۲/۹۱±/۱۴۵
۱۱	نگرش من نسبت به زمان ورود به دانشگاه درباره این رشته بهتر شده است.	روان‌شناسی صنعتی	۱/۹۷±/۱۷۷
		روان‌شناسی ورزشی	۳/۵۰±/۱۴۳
		روان‌شناسی عمومی	۳/۴۴±/۱۵۳
۱۲	پس از شروع تحصیل، علاقه بیشتری نسبت به رشته‌ام پیدا کردم.	روان‌شناسی صنعتی	۳/۶۲±/۱۷۲
		روان‌شناسی ورزشی	۳/۴۵±/۱۸۶
		روان‌شناسی عمومی	۳/۷۱±/۱۷۰
۱۳	این رشته را انتخاب کردم، چون نمرات من فقط اجازه پذیرش در این گرایش را می‌داد.	روان‌شناسی صنعتی	۳/۸۱±/۱۸۲
		روان‌شناسی ورزشی	۴/۰۳±/۱۶۱
		روان‌شناسی عمومی	۴/۲۸±/۱۱۴
۱۴	امکان ادامه تحصیل برای رشته من وجود دارد (رجالی و همکاران، ۱۳۸۹).	روان‌شناسی صنعتی	۳/۷۲±/۲۰۷
		روان‌شناسی ورزشی	۲/۸۷±/۱۷۳
		روان‌شناسی عمومی	۴/۰۹±/۱۲۶
۱۵	ارزش این رشته در ایران با سایر کشورها یکسان است.	روان‌شناسی صنعتی	۲/۶۲±/۱۸۴
		روان‌شناسی ورزشی	۲/۰۶±/۱۴۲
		روان‌شناسی عمومی	۲/۲۶±/۱۵۷
۱۶	در صورت شرکت مجدد در کنکور، دوباره همین رشته را انتخاب می‌کنم.	روان‌شناسی صنعتی	۱/۹۴±/۱۴۲
		روان‌شناسی ورزشی	۳/۶۳±/۱۷۷
		روان‌شناسی عمومی	۴/۰۹±/۱۵۱
۱۷	به دوستان و بستگان خود توصیه می‌کنم در این رشته ادامه تحصیل دهند.	روان‌شناسی صنعتی	۳/۲۸±/۲۵۵
		روان‌شناسی ورزشی	۳/۳۷±/۱۴۶
		روان‌شناسی عمومی	۳/۴۴±/۱۴۹
۱۸	اجازه می‌دهم فرزندم در این رشته تحصیلی وارد شود (بهاروند و همکاران، ۲۰۱۱).	روان‌شناسی صنعتی	۳/۳۴±/۱۸۳
		روان‌شناسی ورزشی	۳/۰۸±/۱۶۵
		روان‌شناسی عمومی	۳/۶۴±/۱۶۴
۱۹	ای کاش در رشته دیگری قبول شده بودم (بهاروند و همکاران، ۲۰۱۱)	روان‌شناسی صنعتی	۳/۴۴±/۲۱۵
		روان‌شناسی ورزشی	۳/۵۲±/۱۶۴
		روان‌شناسی عمومی	۴/۲۰±/۱۳۳
۲۰	تعداد زیاد دانشجو در این رشته، نگران‌کننده است.	روان‌شناسی صنعتی	۳/۵۹±/۲۱۹
		روان‌شناسی ورزشی	۲/۴۸±/۱۵۷
		روان‌شناسی عمومی	۱/۹۶±/۱۳۵
۲۱	مشکلات مالی مانند شهریه و هزینه‌های دیگر باعث کاهش انگیزه‌ام شده است.	روان‌شناسی صنعتی	۳/۴۷±/۱۷۴
		روان‌شناسی ورزشی	۳/۰۲±/۱۶۸
		روان‌شناسی عمومی	۳/۱۱±/۱۶۳
		روان‌شناسی صنعتی	۳/۴۱±/۱۹۰

بر اساس یافته‌های جدول فوق، بیشترین میانگین مربوط به گویه شماره ۲ در دانشجویان روان‌شناسی عمومی، و کمترین میانگین مربوط به گویه شماره ۱۵ در دانشجویان روان‌شناسی صنعتی است. در جدول ۳، میانگین نمره نگرش نسبت به رشته تحصیلی با میانگین فرضی ۶۳ مقایسه شده است.

جدول ۳. مقایسه میانگین نمره نگرش نسبت به رشته تحصیلی با میانگین فرضی ۶۳

گروه	میانگین	انحراف معیار	انحراف از میانگین	t	درجه آزادی	سطح معناداری
روان‌شناسی ورزشی	۶۳/۲۴	۱۲/۱۷۲	۱/۵۴۶	-۰/۱۵۷	۶۱	۰/۸۷۶
روان‌شناسی عمومی	۶۹/۰۵	۹/۴۷۰	۱/۲۶۶	۴/۷۸۳	۵۵	۰/۰۰۰
روان‌شناسی صنعتی - سازمانی	۶۷/۸۴	۱۰/۲۱۱	۱/۸۰۵	۲/۶۸۳	۳۱	۰/۰۱۲

بر اساس یافته‌های جدول ۳، میانگین نمره نگرش نسبت به رشته تحصیلی گرایش روان‌شناسی عمومی، و روان‌شناسی صنعتی از میانگین فرضی ۶۳ بالاتر بوده و این تفاوت معنادار است. درحالی‌که تفاوت نمره نگرش دانشجویان روان‌شناسی ورزشی، نسبت به میانگین فرضی، معنادار نیست.

جدول ۴. تحلیل واریانس برای مقایسه نگرش دانشجویان نسبت به رشته تحصیلی

منبع تغییر	مجموع مجزورات	درجه آزادی	میانگین مجزورات	F	سطح معناداری
بین گروهی	۱۰۵۲/۹۴	۲	۵۲۶/۴۷		
درون گروهی	۱۷۲۲۸/۸۴	۱۵۱	۱۱۴/۰۹		
کل	۱۸۲۸۱/۷۹	۱۵۳		۴/۶۱	۰/۰۱۱

نتایج تحلیل واریانس نشان داد که بین نگرش دانشجویان سه گرایش نسبت به رشته تحصیلی، تفاوت معناداری وجود دارد ($P = ۰/۰۱۱$) و $F = ۴/۶۱$ و $F(۲, ۱۵۱) = ۴/۶۱$ جهت بررسی محل تفاوت، از آزمون (مختلف) بود.

جدول ۵. آزمون شفه برای مقایسه جفتی زیرگروه‌ها

سطح معناداری	خطای استاندارد	میانگین تفاوت	روان‌شناسی ورزشی	روان‌شناسی عمومی	روان‌شناسی صنعتی
۰/۰۱	۱/۹۹	۵/۶۳			
۰/۱۴	۲/۳۵	۴/۶۰			
۰/۹۰	۲/۳۲	۱/۰۳			

با توجه به اطلاعات جدول فوق، بین نگرش دانشجویان روان‌شناسی عمومی نسبت به رشته تحصیلی با نگرش دانشجویان روان‌شناسی ورزشی نسبت به رشته تحصیلی، تفاوت آماری معناداری وجود دارد و نگرش دانشجویان روان‌شناسی عمومی نسبت به رشته تحصیلی با نگرش دانشجویان روان‌شناسی ورزشی است. جدول ۶ و ۷، مقایسه نگرش دانشجویان با-توجه به ویژگی‌های جمعیت‌شناختی را نشان می‌دهد.

جدول ۶. آزمون تی مستقل برای مقایسه نگرش دانشجویان با توجه به ویژگی‌های جمعیت‌شناختی جنسیت، وضعیت تأهل، و مرتبط یا نامرتب بودن رشته تحصیلی

ویژگی جمعیت‌شناختی	فراوانی	میانگین نمره نگرش	تی	درجه آزادی	سطح معناداری
جنسیت	مرد ۵۴ زن ۱۰۰	۶۷/۲۲ ۶۵/۹۴	۰/۶۹	۱۵۲	$p > ۰/۰۵$
وضعیت تأهل	مجرد ۸۱ متأهل ۷۳	۶۶/۴۵ ۶۶/۳۳	۰/۶	۱۵۲	$p > ۰/۰۵$
مرتبط یا نامرتب بودن رشته	مرتبط ۱۰۶ نامرتب ۴۸	۶۴/۹۶ ۶۹/۵۵	۲/۴۵	۱۵۲	$p < ۰/۰۵$

جدول ۷. تحلیل واریانس برای مقایسه نگرش دانشجویان با توجه به ویژگی‌های جمعیت‌شناختی ترم تحصیلی، و جنس

ویژگی جمعیت‌شناختی	میانگین نمره نگرش	منبع تغییر	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	سطح معناداری
ترم تحصیلی	اول ۶۸/۳۷ دوم ۷۰/۶۰ سوم ۶۶/۴۷ چهارم ۵۷/۹۳	بین گروهی	۱۳۵۸/۲۸	۳	۴۵۲/۷۶		
سن	زیر ۲۵ سال ۶۶/۴۷ ۲۵-۳۰ سال ۵۷/۹۳ ۳۰-۳۵ سال ۳۵-۴۰ سال بالای ۴۰ سال	درون گروهی	۱۶۹۲۳/۵۱	۱۵۰	۱۱۲/۸۲	۴/۰۱	۰/۰۱
		بین گروهی	۱۰۵۷/۶۱	۴	۲۶۴/۴۰		
		درون گروهی	۱۷۲۲۶/۱۹	۱۴۹	۱۱۵/۵۹	۲/۱۸	۰/۰۷

می‌شد، آسان‌تر شده است. اما متأسفانه کثرت پذیرش دانشجویان هم نتوانسته است برخی کمبودهای موجود در وضعیت علمی کشور را برطرف کند؛ چراکه، اکثر اساتید اظهار می‌نمایند که از پیشرفت تحصیلی دانشجویان‌شان راضی نیستند؛ آن‌ها اعتقاد دارند که دانشجویان وقت کافی برای مطالعه و پژوهش صرف نمی‌کنند و به‌جای تلاش برای متخصص شدن در رشته‌ای که تحصیل می‌نمایند، تنها به ارتقاء مدرک تحصیلی‌شان می‌اندیشند. این موضوع، موجب تحقق نیافتن هدف اصلی دانشگاه، یعنی، پرورش و تربیت نیروی انسانی کارآمد و متخصص می‌شود. بنابراین، هدف از این پژوهش، مطالعه یکی از عوامل مؤثر در شکل‌گیری رفتارها، یعنی مطالعه نگرش بود. در این مطالعه، نگرش دانشجویان روان‌شناسی ورزشی نسبت به رشته تحصیلی سنجیده شد و نگرش آن‌ها با

بر اساس جداول ۶ و ۷، بین نگرش دانشجویان ترم‌های مختلف، و دانشجویان با مدرک کارشناسی مرتبط و نامرتب تفاوت وجود دارد.

بحث و نتیجه‌گیری

یکی از مهمترین راه‌های پیشرفت و توسعه هر جامعه، پرورش نیروی انسانی کارآمد، متعهد، و خلاق است. در این راستا، دولت جمهوری اسلامی ایران در سال‌های اخیر، برنامه‌ریزی‌های مختلفی برای ارتقاء سطح علمی کشور انجام داده است که در این بین می‌توان به افزایش سقف پذیرش دانشجویان در هر دانشگاه، گشایش و افتتاح دانشگاه‌های متعدد در سطح کشور، و پذیرش بدون کنکور در تعدادی از رشته‌ها اشاره نمود. امروزه، گذشتن از سد کنکور که در سال‌های اخیر، یک معضل بزرگ برای جویندگان علم محسوب

نگرش دانشجویان روان‌شناسی عمومی، و روان‌شناسی صنعتی که در دانشکده‌ای متفاوت تحصیل می‌کردند و قدمت رشته آن‌ها در ایران بیشتر بود، مقایسه شد.

خلاصه یافته‌ها (جداول ۲، ۳ و ۳) نشان می‌دهد که میانگین نمره دانشجویان هر سه گرایش در گویه‌های شماره ۲، ۱۲، ۱۶، ۱۷ و ۱۸ در بالاتر از میانگین فرضی گویه، یعنی عدد ۳، قرار داشت؛ بنابراین به نظر می‌رسد که دانشجویان در این موارد، نگرش مثبتی نسبت به رشته تحصیلی خود داشته‌اند. به عبارت دیگر، آن‌ها اظهار کرده‌اند که به رشته تحصیلی خود علاقه‌مندند و در صورت شرکت مجدد در کنکور، همین رشته را انتخاب خواهند کرد و انتخاب این رشته را به اقوام خود نیز توصیه می‌کنند و اجازه می‌دهند فرزندان هم، این رشته را انتخاب کند. بالین‌حال، با توجه به گویه‌های شماره ۱۰ و ۱۵ که میانگین نمره دانشجویان هر سه گرایش، پایین‌تر از میانگین فرضی گویه بوده است، آن‌ها بیان کرده‌اند که رشته‌شان برای جامعه شناخته‌شده نبوده، و ارزش رشته آن‌ها در ایران با دیگر کشورها یکسان نیست.

میانگین نمره دانشجویان هر سه گرایش در گویه‌های شماره ۴ و ۷ بالاتر از میانگین فرضی گویه، یعنی عدد ۳، قرار دارد و دانشجویان، محتوای درسی خود و توانایی علمی اساتید خود را بالاتر از میانگین فرضی دانسته‌اند. بالین‌حال، دانشجویان روان‌شناسی ورزشی، و عمومی، در گویه شماره ۸ که از آن‌ها در مورد کاربرد بودن آموزه‌های درسی نظرخواهی شده بود، نمره‌ای پایین‌تر از میانگین فرضی کسب کرده‌اند.

دانشجویان روان‌شناسی ورزشی، و روان‌شناسی عمومی، نگران زیاد بودن تعداد دانشجویان نبودند (گویه شماره ۲۰)، اما اظهار کردند که بین تعداد دانشجو و اعضای هیئت علمی، تناسب وجود ندارد (گویه شماره ۶).

دانشجویان دو گرایش روان‌شناسی ورزشی، و روان-

شناسی عمومی در گویه شماره ۵، نمره پایین‌تر از میانگین فرضی کسب کرده‌اند و بیان نموده‌اند که سیستم دانشگاه مشوق آن‌ها نبوده است؛ اما دانشجویان گرایش صنعتی در گویه‌های شماره ۵ (سیستم آموزشی دانشگاه مشوق ما بوده است)، گویه شماره ۶ (بین تعداد دانشجو و اعضای هیئت علمی تناسب وجود دارد)، و گویه شماره ۸ (اساتید این رشته دروس را به صورت کاربردی به ما آموخته‌اند)، نمره بالاتر از میانگین فرضی کسب کرده‌اند.

در گویه ۱۴ که درباره امکان ادامه تحصیل از دانشجویان سؤال شده بود، میانگین امتیاز دانشجویان روان‌شناسی ورزشی ۲/۸۷، و روان‌شناسی صنعتی ۲/۶۴، و کمتر از میانگین فرضی بود؛ اما میانگین نمره این گویه در دانشجویان روان‌شناسی عمومی ۴/۱، و بالاتر از میانگین فرضی به دست آمد.

به طور کلی، یافته‌ها نشان داد که نمره نگرش دانشجویان رشته‌های روان‌شناسی عمومی، و روان‌شناسی صنعتی بالاتر از میانگین فرضی بوده و مثبت است؛ اما میانگین نمره نگرش دانشجویان روان‌شناسی ورزشی تفاوت معناداری نسبت به میانگین فرضی نداشت. همین‌طور، تفاوت نگرش دانشجویان روان‌شناسی عمومی نسبت به دانشجویان روان‌شناسی ورزشی معنادار بود و آن‌ها نگرش مثبت‌تری نسبت به رشته تحصیلی‌شان داشتند. باتوجه به گویه‌های پرسش‌نامه، به نظر می‌رسد گویه شماره ۱۴ (امکان ادامه تحصیل برای رشته من وجود دارد) تأثیر مهمی در ایجاد تفاوت بین نگرش دانشجویان روان‌شناسی ورزشی، و روان‌شناسی عمومی داشته است. میانگین نمره دانشجویان روان‌شناسی عمومی در این گویه ۴/۱، و بالاتر از میانگین فرضی بود؛ اما میانگین نمره دانشجویان روان‌شناسی ورزشی ۲/۸۷، و پایین‌تر از میانگین فرضی پرسش‌نامه به دست آمد. در بقیه گویه‌ها، تفاوت میانگین‌ها کمتر بود و میانگین نمره نگرش دانشجویان روان‌شناسی عمومی در تمامی

مختلف پرداختند و تفاوت معناداری را مشاهده نکردند، ناهمخوان است. شاید دلیل این تغییر نگرش، کاربردی نبودن دروس، مشکلات و چالش‌های پایان-نامه، و آگاهی از مشکلات آینده شغلی باشد. همین-طور، از آنجایی که دانشجویان غیرمرتبط نگرش بهتری نسبت به رشته خود داشتند، شاید این دانشجویان، با هدف مشخص‌تر و علاقه بیشتری رشته خود را انتخاب کرده‌اند.

به‌طور کلی، باتوجه به گویه شماره ۸ که در مورد کاربردی بودن آموزه‌های درسی از دانشجویان نظرخواهی شده بود، و دانشجویان روان‌شناسی عمومی، و روان‌شناسی ورزشی، نمره‌ای پایین‌تر از میانگین فرضی کسب کردند، و همین‌طور، باتوجه به مطالعه‌ای که در آن، تأثیر تغییر شیوه تدریس با رویکرد همکاری مشترک دانشجویان-استاد درس-پژوهشگران بر دانش محتوایی، نگرش نسبت به علم، و شیوه‌های آموزشی سنجیده شد و به این نتیجه رسیدند که این نوع همکاری، مزیت‌هایی برای هر سه گروه دانشجویان، اساتید، و پژوهشگران دارد و باعث افزایش علاقه، دانش محتوایی، و درک دانشجویان از فرایند پژوهش شده و منجر به تغییر راهبردها و شیوه‌های آموزشی برای اساتید، و جمع‌آوری داده‌ها برای پژوهشگران می‌گردد (هاسل، عبدالخلیک، و دستفانو^{۱۱}، ۲۰۱۴)، پیشنهاد می‌شود سرفصل بعضی از دروس کاربردی‌تر شده، و یا واحد کارآموزی بیشتری ارائه گردد.

باتوجه به گویه‌های شماره ۱۰ و ۱۵ که در آن، میانگین نمره دانشجویان هر سه گرایش، پایین‌تر از میانگین فرضی گویه بود و آن‌ها بیان کردند که رشته‌شان برای جامعه شناخته شده نیست، و ارزش رشته‌شان در ایران با دیگر کشورها یکسان نیست، و همین‌طور، باعنايت به یافته‌های مطالعه‌ای که در آن،

گویه‌ها به‌غیر از گویه‌های شماره ۱۱ (نگرشم نسبت به زمان ورود به دانشگاه بهتر شده است) مثبت‌تر از نمره نگرش دانشجویان روان‌شناسی ورزشی بود.

نگرش دانشجویان روان‌شناسی ورزش با نگرش دانشجویان روان‌شناسی صنعتی تفاوت معناداری نداشت. نمره نگرش دانشجویان روان‌شناسی ورزش در برخی از گویه‌ها مثبت‌تر، و در برخی از گویه‌ها کمتر از نمره نگرش دانشجویان روان‌شناسی صنعتی بود؛ به‌عنوان مثال، در گویه‌های شماره ۱ (جامعه نسبت به رشته تحصیلی‌ام خوش‌بین است)، ۲ (به رشته تحصیلی‌ام علاقه دارم)، و ۳ (این رشته در کشور من با ارزش است)، نگرش دانشجویان روان‌شناسی ورزشی مثبت‌تر بود؛ درحالی‌که در گویه‌های شماره ۴ (محتوای درسی رشته تحصیلی من مناسب است)، ۵ (سیستم آموزشی دانشگاه مشوق و محرک دانشجویان این رشته است)، ۶ (بین تعداد دانشجو و اعضای هیئت علمی تناسب وجود دارد)، و ۷ (اساتید رشته‌ام توانایی علمی خوبی دارند)، نگرش دانشجویان روان‌شناسی صنعتی مثبت‌تر بود.

از بین ویژگی‌های جمعیت‌شناختی، ویژگی‌های سن، جنس، و وضعیت تأهل، تأثیر معناداری در نگرش دانشجویان نداشت. اما تأثیر ویژگی‌های ترم تحصیلی، و مرتبط یا نامرتبط بودن رشته تحصیلی معنادار بود. نگرش دانشجویان ترم اول نسبت به نگرش دانشجویان ترم چهارم، و نگرش دانشجویان ترم سوم نسبت به نگرش دانشجویان ترم چهارم، به‌طور معنا-داری مثبت‌تر بود. این یافته با یافته‌های مطالعه حاجیان و نصیری (۱۳۸۴) که نگرش ۲۰۰ دانشجوی پزشکی دانشگاه بابل را نسبت به رشته تحصیلی‌شان سنجیدند و به این نتیجه رسیدند که نگرش دانشجویان ترم‌های بالاتر، منفی‌تر از نگرش دانشجویان ترم‌های پایین‌تر است، همخوان است. اما با یافته مطالعه ظریفیان و شریعت‌زاده (۱۳۸۰) که به مقایسه نگرش دانشجویان کشاورزی در ترم‌های

11. Houseal, Abd-El-Khalick, & Destefano

۳. پویازاده، الف، و شعیری، م. (۱۳۸۳). بررسی نگرش دانشجویان الهیات نسبت به رشته الهیات و معارف اسلامی، دانشگاه شاهد. *دو ماهنامه علمی- پژوهشی*، ۹، ۶۵-۷۸.
۴. ترکان، ه. و کجیاف، م. (۱۳۸۷). نگرش چیست؟ توسعه علوم رفتاری. *فصلنامه روان-شناسی اجتماعی*، ۵۴، ۴۹-۱.
۵. حاجیان، ک.ا. و نصیری، آ. (۱۳۸۴). ارزیابی نگرش دانشجویان پزشکی از آینده شغلی در دانشگاه علوم پزشکی بابل. *مجله علوم پزشکی بابل*، ۸ (۱)، ۸۶-۹۵.
۶. رجالی، م.، مستاجران، م.، و لطفی، م. (۱۳۸۹). نگرش دانشجویان دانشکده بهداشت دانشگاه علوم پزشکی اصفهان نسبت به رشته تحصیلی و آینده شغلی. *مجله تحقیقات نظام سلامت*، ۶ (۱)، ۱۱۵-۱۰۶.
۷. ظریفیان، ش.، و جنیدی شریعتزاده، ح. (۱۳۸۰). بررسی و مقایسه نگرش دانشجویان سال اول و چهارم دانشکده کشاورزی دانشگاه تهران نسبت به رشته تحصیلی. *مجله علوم کشاورزی ایران*، ۴، ۷۱۸-۷۰۳.
۸. قلعه‌نوی، م.، و رجالی، ح. (۱۳۹۲). نگرش دانشجویان رشته‌های بهداشت محیط و حرفه‌ای نسبت به رشته تحصیلی و آینده شغلی در دانشگاه علوم پزشکی قزوین. *مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی*، ۱۳، ۵۵۰-۵۴۱.
۹. کاشی‌تراش اصفهانی، ز.، تقی‌زاده، ج.، و صمدی، م. (۱۳۸۸). نگرش دانشجویان رشته بهداشت محیط دانشگاه علوم پزشکی همدان نسبت به رشته تحصیلی و آینده شغلی. *مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی*، ۹، ۳۳۶-۳۳۱.

اثر ارزش‌ها و هنجارهای فرهنگی ملی بر روی برنامه‌ریزی و نگرش شغلی ۱۸۰۰ دانش‌آموز از ۸ کشور مختلف سنجیده شد و به این نتیجه رسیدند که ارزش‌ها و هنجارها تأثیر مهمی بر برنامه‌ریزی و جهت‌گیری نگرش شغلی دارند (گانکل، اسلگل، لنگلا، پلوش، و رشت‌نیاک^{۱۲}، ۲۰۱۳). به مسئولین پیشنهاد می‌شود در این مورد فرهنگ‌سازی نمایند. باتوجه به اینکه دانشجویان روان‌شناسی عمومی، و روان‌شناسی ورزشی ابراز کرده‌اند که بین تعداد دانشجویان و اعضای هیئت علمی تناسب وجود ندارد (گویه شماره ۶)، بنابراین به مسئولین پیشنهاد می‌شود، تعداد اعضاء هیئت علمی را افزایش دهند. باتوجه به گویه شماره ۱۴ که درباره امکان ادامه تحصیل از دانشجویان سؤال شده بود، میانگین امتیاز دانشجویان روان‌شناسی ورزشی، و روان‌شناسی صنعتی، کمتر از میانگین فرضی بود؛ بنابراین به نظر می‌رسد یکی از راه‌های مثبت‌تر کردن نگرش دانشجویان، افزایش امکان ادامه تحصیل برای آن‌ها باشد.

منابع

۱. احمدی، ع.، و زرگر، م. (۱۳۸۷). بررسی نگرش دانشجویان دانشگاه بین‌المللی امام خمینی نسبت به رشته تحصیلی خود و رابطه آن با پیشرفت تحصیلی. *چهارمین سمینار بهداشت روانی، مجموعه مقالات، دانشگاه شیراز*، ۱۴-۱۱.
۲. امینی، م.، رضایی، ر.، و صابر، م. (۱۳۸۰). بررسی نگرش دانشجویان سال اول پزشکی نسبت به این رشته و آینده آن در دانشگاه علوم پزشکی شیراز. *مجله ایرانی آموزش در پزشکی، مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی*. شماره ۸، ۲۵-۱۸.

12. Gunkel, Schlagel, Langella, Peluchette, & Reshetnyak

- culture on business students' career attitudes - An analysis of eight countries Der einfluss nationaler kulturen auf die karriere-einstellungen von wirtschaftsstudenten - Eine analyse aus acht landern. *Zeitschrift fur Personal forschung*, 27 (1), Pp: 47-68.
17. Houseal, A. K., Abd-El-Khalick, F. A., & Destefano, L. (2014). Impact of a student-teacher-scientist partnership on students' and teachers' content knowledge, attitudes toward science, and pedagogical practices. *Journal of Research in Science Teaching*, 51 (1), Pp: 84-115.
18. King, P., & Hang, F. (2011). Career perceptions of undergraduate gaming management students. *Journal of Teaching in Travel & Tourism*, 11: 4, Pp: 367-391.
19. Lawshe, C. H. (1975). A quantitative approach to content validity. *Personnel Psychology*, 28, Pp: 563-575.
20. Richardson, S. (2010). Generation's perceptions and attitudes towards a career in tourism and hospitality. *Journal of Human Resources in Hospitality & Tourism*, 9: 2, Pp: 179-199.
21. Taylor, S. H. E., Peplau, L. A., & Sears, D. O. (2003). *Social Psychology* (11th Ed). New Jersey: Pearson Education, Upper Saddle River.
۱۰. کریمی، ی. (۱۳۷۷). نگرش و تغییر نگرش. چاپ چهارم. تهران: نشر ارسباران.
۱۱. کریمی، ی. (۱۳۷۹). نگرش و تغییر نگرش، تهران: نشر ویرایش.
۱۲. واینبرگ، ار. اس.، و گلد، دی. (۱۳۹۲). مبانی روان‌شناسی ورزش و تمرین. ترجمه واعظ-موسوی، م.، حجتی، ع.، سلطانی، ح.، اسماعیلی، م.، و راهداربیگ، ر.، تهران: انتشارات حتمی.
۱۳. هدایتی، ز.، سیفی، ن.، حکمت‌فر، س.، و بدخش، س. (۱۳۹۱). دیدگاه دانشجویان رشته دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی شیراز نسبت به رشته تحصیلی و آینده شغلی خود. *مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی*، ۱۲-۱۳، ۱۷۶-۱۸۳.
14. Baharvand, M., Jalalian Moghadam, E., Pouretamad, H., & Alavi, K. (2011). Attitudes of Iranian dental student toward their future careers: An exploratory Study. *Journal of Dental Education*, 75 (11), Pp: 1489-1495.
15. Barikani, A., Afaghi, M., Barikani, F., & Afagh, A. (2012). Perception of the medical students on their future career in Qazvin University of Medical Sciences. *Global Journal of Health Science*, 4 (4), Pp: 176-80.
16. Gunkel, M., Schlagel, C., Langella, I. M., Peluchette, J. V., & Reshetnyak, E. (2013). The influence of national

